

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та методики викладання правознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА УКРАЇНИ

Освітня програма Право

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри права та
методики викладання правознавства
Протокол №2 від 14 вересня 2020 року

м. Суми – 2020

Анотація дисципліни

Історія держави і права України є фундаментальною навчальною дисципліною. Мета – допомогти студентам зрозуміти державно-правові реалії сучасності, сутність, негативні та позитивні риси чинного права, пізнати закономірності виникнення, розвитку і функціонування держав і правових систем, щоб вони змогли використовувати це при прогнозуванні їх подальшої еволюції. Опанування навчальної дисципліни дає можливість отримати уявлення про предмет і метод історії держави і права; її місце в системі юридичних наук; методологію її викладу і вивчення; зміст основних категорій історико-правової науки; її головні теоретичні напрямки; періодизацію курсу історії держави і права України; становлення держави і формування права; загальне і особливе у виникненні та розвитку держави і права; правове становище окремих соціальних груп населення; еволюцію державного ладу і форм правління; головні джерела та галузі матеріального та процесуального права; основні етапи виникнення і розвитку принципів демократичної, соціальної, правової держави, розподілу влади, пріоритету прав і свобод людини; становлення системи законодавства в Україні; етапи систематизації права тощо. Програмою передбачено проведення лекцій, семінарських та індивідуальних занять, консультацій, виконання самостійних завдань студентами з використанням схем, таблиць, карт, методичних рекомендацій, проходження поточного модульного контролю

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- формування у студентів відповідної понятійної бази, необхідної для подальшого оволодіння спеціальними та фаховими дисциплінами, зокрема, ґрунтовними знаннями з історії та традицій вітчизняного державотворення, процесів становлення та розвитку його інститутів;

- оволодіння науковим апаратом обробки і аналізу історичних державно-правових документів з метою виявлення особливостей розвитку держави та права України в історичному контексті;

- дослідження ефективних механізмів розвитку вітчизняних держави і права в сучасних умовах у розрізі європейських та світових тенденцій державотворення.

Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення курсу «Історія держави і права України» полягає у тому, щоб дати майбутнім юристам знання про загальні закономірності та характерні особливості виникнення, функціонування, зміни різних типів і форм держави і права українського народу на всіх етапах його розвитку.

Вивчаючи історію держави та права України, майбутній правник не тільки досліджує минулий національний соціально-державний і правотворчий процес, а й набуває навичок аналізу цього процесу, і, що найважливіше, вмінь оцінювати сучасні моменти державно-правового та соціально-культурного розвитку України та прогнозувати майбутні моделі такого розвитку власної держави. За умов формування в Україні демократичного суспільства та держави, у якій панує закон, важливо сформувати такого фахівця-юриста, який поєднував би новітні юридичні та історичні знання, високу правову культуру та професіоналізм з розумінням власної національної державно-правової ідеї, з почуттям вивіреної позиції громадянина України – держави суверенної, демократичної, правової.

Вивчаючи історію держави та права України, потрібно враховувати її комплексний характер, тобто, по-перше, досліджувати етапи історичного та

державно-правового розвитку в загальному контексті світової історії держави та права, по-друге, аналізувати процеси формування державних інститутів, системи права, що виникали на терені українських земель на основі загальнотеоретичних та історичних уявлень про виникнення, розвиток та функціонування державних організацій та правових та соціальних систем, по-третє, пов'язати історико-теоретичні висновки минулого державно-правового процесу з сучасними проблемами державотворення та правотворення Української держави і окреслити шляхи вирішення цих проблем.

Формат дисципліни.

Обсяг дисципліни

Вид занять	Загальна кількість годин
лекції	40
практичні заняття / семінарські / лабораторні/ індивідуальні	40
самостійна робота	96

Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс навчання	Семестр	Кількість кредитів/годин	Кількість змістовних модулів	Форма контролю	Нормативна/вибіркова
2020	1	1, 2	6 / 180	3	залік	нормативна

Результати навчання.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

ЗК 14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою спеціальних компетентностей спеціальності:

СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності**, а саме: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Тематичний план вивчення дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Суспільно-політичний лад і право Правобережної, Лівобережної та Південної України у складі Російської імперії (з поч. XX ст. – 1917 р.).
2. Відродження української національної державності (1917 – 1920 рр.).
3. Держава і право Південно-Західної Русі в період феодальної роздробленості (XII – XIV ст.).
4. Суспільно-політичний лад і право українських земель у складі Литви, Польщі і Речі Посполитої (кінець XIV – I пол. XVII ст.)
5. Визвольна війна українського народу 1648-1654 рр. Відродження національної держави і права України.
6. Правове становище України у складі Росії (II пол. XVII – XVIII ст.).
7. Суспільно-політичний лад і право західноукраїнських земель (II пол. XVII – II пол. XVIII ст.).
8. Суспільно-політичний лад і право України у складі двох імперій – Російської і Австрійської (кінець XVIII – I пол. XIX ст.).
9. Суспільно-політичний лад і право в Україні у складі Росії (II пол. XIX ст.).
10. Суспільно-політичний лад і право Галичини, Північної Буковини і Закарпаття (II пол. XIX – поч. XX ст.).
11. Суспільно-політичний лад і право Правобережної, Лівобережної та Південної України у складі Російської імперії (з поч. XX ст. – 1917 р.).
12. Відродження української національної державності (1917 – 1920 рр.).
13. Утворення Української Радянської Республіки.
14. Держава і право України у період нової економічної політики (1921 – 1929 рр.).
15. Держава і право УРСР у період панування командно-адміністративної системи управління (30-ті рр. XX ст.).
16. Держава і право України в роки Великої Вітчизняної війни (1941 – 1945 рр.)
17. Держава і право України у період десталінізації (сер. 50-х – поч. 60-х рр. XX ст.).
18. Держава і право України у період сповільнення розвитку (сер. 60-х – перша пол. 80-х рр. XX ст.)
19. Держава і право України у період перебудови (1985 – 1991 рр.).
20. Початок розбудови Української незалежної держави.

Тематика курсу			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Розділ 1. Історія держави і права України за часів феодалізму			
Тема 1.1. Предмет і метод історії держави і права України. Перші державні утворення і право на території Північного Причорномор'я і Приазов'я (середина I тис. до н.е. – V ст. н.е.)	2	1	5
Тема 1.2. Держава і право східних слов'ян у період зародження і становлення феодальних відносин (VI – поч. XII ст. н.е.).	2	1	5
Тема 1.3. Держава і право Південно-Західної Русі в період феодальної роздробленості (XII – XIV ст.).	2	1	5
Тема 1.4. Суспільно-політичний лад і право українських	2	1	5

земель у складі Литви, Польщі і Речі Посполитої (кінець XIV – I пол. XVII ст.).			
Тема 1.5. Визвольна війна українського народу 1648-1654 рр. Відродження національної держави і права України.	2	2	5
Тема 1.6. Правове становище України у складі Росії (II пол. XVII – XVIII ст.).	2	2	5
Тема 1.7. Суспільно-політичний лад і право західноукраїнських земель (II пол. XVII – II пол. XVIII ст.).	2	2	5
Розділ 2. Суспільно-політичний лад і право України за часів утвердження і розвитку капіталізму.			
Тема 2.1. Суспільно-політичний лад і право України у складі двох імперій – Російської і Австрійської (кінець XVIII – I пол. XIX ст.).	2	2	5
Тема 2.2. Суспільно-політичний лад і право в Україні у складі Росії (II пол. XIX ст.).	2	2	5
Тема 2.3. Суспільно-політичний лад і право Галичини, Північної Буковини і Закарпаття (II пол. XIX – поч. XX ст.).	2	2	5
Розділ 3. Держава і право України у XX ст.			
Тема 3.1. Суспільно-політичний лад і право Правобережної, Лівобережної та Південної України у складі Російської імперії (з поч. XX ст. – 1917 р.)	2	2	5
Тема 3.2. Відродження української національної державності (1917 – 1920 рр.).	2	2	5
Тема 3.3. Утворення Української Радянської Республіки.	2	2	5
Тема 3.4. Держава і право України у період нової економічної політики (1921 – 1929 рр.).	2	2	5
Тема 3.4. Держава і право УРСР у період панування командно-адміністративної системи управління (30-ті рр. XX ст.).	2	2	5
Тема 3.6. Держава і право України в роки Великої Вітчизняної війни (1941 – 1945 рр.).	2	2	5
Тема 3.7. Держава і право України у період десталінізації (сер. 50-х – поч. 60-х рр. XX ст.).	2	2	4
Тема 3.8. Держава і право України у період сповільнення розвитку (сер. 60-х – перша пол. 80-х рр. XX ст.).	2	2	4
Тема 3.9. Держава і право України у період перебудови (1985 – 1991 рр.).	2	4	4
Тема 3.10. Початок розбудови Української незалежної держави.	2	4	4
Всього	40	40	96

Політика навчальної дисципліни

Політику навчальної дисципліни визначає загальний підхід до організації навчального процесу, як сумісної діяльності викладача і студентів, що передбачає їх спільну залученість до процесу. Конкретні положення політики навчальної дисципліни необхідно представити у вигляді концептуально взаємопов'язаних позицій в сферах:

Дисциплінованості. Всі учасники навчального процесу відвідують аудиторні заняття і працюють над завданнями дистанційного навчання. Відвідування студентами аудиторних практичних занять є обов'язковим.

Пропусків занять і недотримання термінів звітності та контролю. У разі, якщо дані факти були викликані поважними причинами (підтвердженими документально), то студенти мають право виконати передбачені завдання і необхідні роботи в інші, узгоджені з викладачем терміни.

Використання на заняттях телефону або планшета. На лекціях і при всіх формах поточного та підсумкового контролю використання будь-яких засобів мобільного зв'язку категорично заборонено.

Академічна доброчесність.

Неухильне дотримання усіма учасниками навчального процесу норм Кодексу академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка від 30 вересня 2019 р. № 420.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення.

Взаємні зобов'язання учасників навчального процесу щодо академічної доброчесності полягають у наступному:

Студенти зобов'язані забезпечити повністю самостійне виконання всіх завдань і робіт і відмовитися від будь-яких дій, які можуть вплинути на об'єктивне оцінювання інших студентів.

Викладач зобов'язується забезпечувати повноту і справедливість усіх форм контролю, об'єктивність і неупередженість оцінювання. У разі встановлення факту плагіату студент отримує мінімальний бал. Якщо має місце надання однакових робіт декількома студентами всі вони отримують мінімальний бал незалежно від «першоджерела».

Усі завдання, передбачені робочою навчальною програмою та методичними вказівками, мають бути виконані у встановлений термін.

Система оцінювання та вимоги

Оцінка рівня та якості знань студентів здійснюється у відповідності до методики рейтингової оцінки та полягає у здійсненні розрахунку суми балів за всіма видами практичних завдань та результатами самостійної роботи. Акумуляція (накопичення) балів здійснюється протягом семестру.

Під час складання заліку здійснюється тиражування індивідуальних завдань згідно з кількістю студентів чи їх груп (за варіантами) шляхом змішування базових завдань, різноманітністю їх комбінування та варіювання.

Залік проводиться в усній або письмовій формі за умови попередньої підготовки студента.

Щодо системи розподілу балів, які отримують студенти та рейтингової системи, яка трансформується в національну шкалу та шкалу ECTS.

Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Історія держави і права України. Академічний курс / В. Д. Гончаренко, А. Й. Рогожин, О. Д. Святоцький за ред.: В. Я. Тація, А. Й. Рогожина. – [у 2-х т.]. – Т 1. – К.: Ін Юре, 2000. – 648 с.

2. Історія держави і права України. / уклад.: В. М. Власенко. – [у 2 ч]. – Ч. 1. – Суми: Вид-во СумДУ, 2008. – 165 с.
3. Історія держави і права України: підруч. / за ред. А. С. Чайковського. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 512 с.
4. Історія держави і права України: навч. посіб. / В. М. Іванов. – К.: Атіка, 2007. – 728 с. Історія держави і права України: підруч. / В. С. Кульчицький, Б. Й. Тищик. – К.: Ін Юре, 2007. – 624 с
5. Бакалець О.А. Історія України з найдавніших часів до початку ХХІ століття. – Л.: Магнолія 2006, 2010. – 573 с.
6. Гончарук П.С. Історія України з найдавніших часів до початку ХХ століття. – К.: Центр учебной литературы, 2009. – 528 с.
7. Історія держави і права України: Підручник. – у 2-х т. / За ред. В.Я. Тація, А.Й. Рогожина. – Том 2. – Кол. авторів: В.Д. Гончаренко, А.Й. Рогожин, О.Д. Святоцький та ін. – К.: Видавничий дім “Ін Юре”, 2003. – 580 с.
8. Хрестоматія з історії держави і права України: Навч. Посіб: У 2 т. / За ред В.Д.Гончаренка. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Ін Юре, 2000 – Т.2.
9. Історія конституційного законодавства України / упоряд.: В. Д. Гончаренко. – Х.: Право. 2007. – С. 102-122.
10. Терлюк І. Я. Історія держави і права України : навч. посіб. / І. Я. Терлюк; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – К. : Атіка, 2011.
11. Трофанчук Г. І. Історія держави та права України : навч. посіб. / Г. І. Трофанчук. – К. : Юрінком Інтер, 2011.